

itineraries; el ser senyalada *Caldas de Malaveya* por sus aguas termales; los restos que en ella se encuentran de antigüedades prehistóricas y romanas, todo concurre ---». Corregim-ho en la forma clàssica *Aquies Vocontis* (en abl. loc.) 'aigües de Voconius'.

És versemblant que es tractés d'un patrici *Voconius* de Gerunda (d'on ve també el nom de *Bogunyà* (*Borgunyà*) vora el Terri (veg. aquest article). Recordo també aquesta *mansio* en el vas de Vicarello, reproduït per CCandi, en el vol. de la Ci. de Bna. de la GGC.

L'ETIM. de *Malavella* és el que interessa ací a nosaltres i ha interessat temps ha a bastants erudits. Obrí el foc Balari: en una nota del seu opuscle *Poesia Fòsil*, ampliada en *Oríg.* p. 53, amb materials toponímics comparatius suggeria que *Malavella* vingui de *Mala Abella*, nom que al·ludiria a una roca de travertí o pedra tosca (o turo), que ell creia veure en el *Puig de les Ànimes*, vora el balneari, comparable, segons ell, a una penya cosida de foradets, com bresca d'abelles. En l'essencial s'hi adherí Mn. J. Segura (*La Veu del Montserrat*, 1893, p. 280), (que tingué el mèrit de cridar l'atenció sobre el *Mas d'En Malavella* de la cita d'Alsius), suposant que aquest mas prengué nom d'aqueixa penya.

No vacil·lo ara a rebutjar aquesta teoria, que jo mateix havia provat d'estrebar amb NLL potser allusius a tals penyes;¹ en l'aspecte topo-semàntic i geogràfic restava, però, bastant arbitrari aplicar-ho a aquest lloc; i sobretot s'hi oposa la *-v-* constant de totes les mencions modernes i antigues (1225, 1242, 1315, dues de 1359, dues de 1362 i tres passatges mss. de la *Cròn.* de Pere III), en constant discordància amb la *-b-* d'*abella*; en una època en què mai es confonen *v* i *b* enlloc del català oriental; afegint-hi encara la *v* dels noms occitans i francesos (citats infra); i també la manca d'explicació en què deixa el paper que faria (o en quin sentit hi fóra aplicable) l'adjectiu *mala* a tals forats d'abella.

En una direcció ben diferent, Simonet (*Glos. Mozár.* 335), estudiant l'andalús *Marbella*, nom de 3 (o 4) localitats, i subratllant que totes o part són llocs de banys o de deus conegudes, suggerí, fundant-se en les termes de la nostra, que podia tenir una etim. com la que ell suggeria, com a deixalla autòctona d'un mot romànic de la llengua mossàrab (que ell volgué desenterrar —amb noble i útil esforç si bé sovint forçant els fets, o aclucant els ulls a les possibilitats fonètiques, o deixant en la penombra les lexicals i morfològiques): aquí sembla pensar en un derivat del ll. MANARE o cast. *manar* (un fantàstic *„manibilia* o quelcom així), impracticable en l'aspecte fonètic i leximòrfic. En realitat aquells noms andalusos semblen venir de l'àrab (*masbāla* o *mirbāl*. V. art. *Marbella* infra). Amb major força podem ne-

gar encara que hi tingui res a veure el nostre *Malavella*, tan llunyà de la zona de toponímia àrabi-ga o mossàrab.

Al meu albir l'única etimologia probable, evident pel sentit i no gaire menys per la forma, és BALNEA MIRABĪLIA 'banys d'admirables efectes', on el plural del nom *balneum*, dels romans, anava acompanyat evidentment del plural de l'adjectiu MIRABILIS. Si el fundador Voconius, *patricius gerundensis*, i els seus comparses —banyistes de bona jeia, com ho degué ser Balari— havien divulgat els efectes d'unes deus medicinals ja utilitzades pels aborígens, com hem vist més amunt, és ben natural que la gent hispano-romana, oblidant-se ja de Voconius, les vagin anomenar amb aquest nom atractiu i comuníssim (etiqueta «Vichy català» de 2000 anys enrere!); i estiguem segurs que ja llavors se'n contarien curacions prodigioses.

La fonètica corrobora: *-B-* entre vocals > *-v-*, *-ĪLIA* > *-eya* popular des del S. XIII a la Selva (*EintreDL.*, I, 230, 33, 34 etc); i per a la *a* inicial, cf. MIRABILIA > *meravella* 'prodigi', que ja és *maravella* amb *a* en cat. antic. des de Lluïl (*DECat.* v, 701a40 ss.) i cat. occid. i val. (*b* 31). Com que resta només la *-l-* en lloc de *-r-* estic per dir que a qui ho objecti, li escaurà el retret de cercar pretextos d'escepticisme: aclucant els ulls a factors auxiliars: com dilació de la lateral a l'altra líquida, contaminació imminent dels trivials NLL en *Mala-*, *Malacara*, *Malagarriga*, *Malatosca* ...

I encara més intervindria ací un altre factor: les rondalles de prodigis màgics o d'algun magus o maga.² Llabrés en la seva eruditíssima edició de la *Faula del Rossinyol* de Cerverí de Girona —en nota darrere el vers 93 del ms. del *Cançoner dels Comtes d'Urgell*—, suggereix, a propòsit d'aquest passatge del poema, que el determinatiu *Malavella*, vingui de la llegenda de certa vella dolenta (adés malèfica adés curandera).

S'inspirava En Llabrés en l'episodi dels versos 169ss., on sorgeix una vellota formidable, que agarrota el narrador per obligar-lo a un coit tan portentós com repugnant. Allò que diu el text, que li dóna base més sòlida per relacionar el lloc amb l'episodi de la *Faula*, és que això s'esdevé vora el rierol, que s'escola sota l'antic castell de Santa Seglina, el feu de Cerverí, vora el riu *Reclar* < *riu Clar* al peu del castell del poeta. Doncs les cases i la sagrera de Santa Seglina (o Seclina) són a penes 5 k. al SE. del nostre balneari de Caldes; i Sta. Seglina és un llogaret agre. al municipi de Caldes.

La vellota es presenta allí amb tots els trajos de les bruixes tradicionals: de les velletes o *vetulae* malèfiques de la Comèdia goliàrdica medieval —el *De Vetula*, que he estudiat en altres llibres meus— de vegades